

Význam empatie pro morální společenství: altruismus a patologický altruismus

Autor: Kevin MacDonald

Následující úryvek je ze zatím poslední knihy Kevina MacDonalda *Individualismus a západní tradice*.

V části této kapitoly zabývající se osobnostními rozdíly mezi rasami popisují systém osobnosti „péče/láska“ (Nurturance/Love, dále jen N/L) s tím, že v evropské kultuře je podstatně vyvinutější než v jiných kulturách (viz také kapitola 3). Ve stručnosti: tento systém souvisí se specifickými oblastmi mozku, zaměřenými na pozitivní odezvu při projevech lásky i péči o jiné. Nejdůležitější emocí systému N/L pak je vcítění (**empatie**), tj. bolest při pohledu na utrpení ostatních, zejména svých milovaných. Okraje křivky empatie v systému N/L se projevují na dolním konci spektra **sociopatií** (bezcitná lhostejnost k citům jiných lidí, nulové výčitky svědomí, krutost), na opačném pak syndrom **závislosti** (nadměrná potřeba uznání a lásky ostatních lidí) či **patologickým altruismem** (přílišná empatie až k sebezničení, chování škodlivé vlastní osobě). 1] Kvůli jeho nezastupitelné úloze při upevnění rodinných vztahů a péči o děti se ženy nacházejí v systému péče/láska výše než muži.

Pro individualisty (tj. lidí s méně výraznými sklony k negativním postojům vůči nečlenským skupinám a cizincům) může přehnaná empatie snadno vést až k projevům patologických forem altruismu, kde vysoké riziko a výdaje nevyvažují případný prospěch. **Patologický altruismus** se zpravidla definuje jako soustředění se na potřeby ostatních na úkor svých

vlastních. 2] Tento „hyperempatii“ poháněný altruismus se častěji objevuje u žen, což je v souladu s jejich obecně vyšším postavením v systému péče/láska. 3] Snadno může nabrat patologických rozměrů pro altruistu i zamýšleného příjemce péče, jako tomu je např. u fenoménu **spoluzávislosti**, kdy altruismus jedné osoby napomáhá škodlivému chování druhého člověka, jako drogové závislosti, přehnanou starostlivostí a tolerancí jeho sebedestruktivního chování. Patologický altruista obvykle mívá nesmírně vysoké mínění o svých morálních kvalitách, pocit morální nadřazenosti, který signalizuje jeho vynikající pověst v rámci společenství (typickém pro evropské skupiny), nikoliv na základě pokrevního příbuzenství, ale přijetím nebo dokonce překonáním morálních standardů společenství. Jak už jsem uvedl, mají tyto projevy morálního „svatouškovství“ v západních společnostech dlouhou tradici a výraznou roli hrají také v současné politické rétorice.

Dobrým příkladem fungování povýšeného moralizování v nejvyšších patrech politiky (a také názornou ilustrací propasti mezi elitami a zbytkem společnosti v kritických otázkách jako například migrace) nabízejí slova britského liberálního novináře Davida Goodharta v otázce **přistěhovalectví** do Velké Británie:

Mezi postoji naší vládnoucí elity a obyčejnými lidmi z ulice se rozevírá stále hlubší propast. Skutečně mě to „praštilo do očí“, když jsem seděl v oxfordské menze a můj význačný spolustolovník, vysoce postavený státní úředník, řekl: „Když jsem byl na ministerstvu financí, zasazoval jsem se o co nejotevřenější imigrační politiku, [protože] jsem považoval za své poslání pracovat na zvyšování blahobytu celého světa, nikoliv jen naší země.“ Snad ještě víc mě však šokovalo, když tento postoj jednoznačně podpořil i další z hostů, jeden z nejmocnějších televizních šéfů v zemi. I pro něj bylo blaho všech lidí na světě tím nejdůležitějším a cítil větší závazek vůči obyvateli Burundi než člověku z Birminghamu... [Politické třídy] se nepodařilo výrazněji omezit příliv přistěhovalců, jak by to bylo v zájmu v zemi už žijících občanů. 4]

Vyznavači evoluční teorie nezbyvá než v úžasu hledět na tyto výjevy naprosto pomateného, patologického altruismu – jejich autory jsou totiž sami běloští Britové. Země, jejíž vládnoucí vrstva vědomě ignoruje blaho svých vlastních lidí, nepochybně kráčí ke katastrofě, neboť podobně zvrácený altruismus není nic jiného než recept na evoluční sebezáhuby.

Jak poznamenávám v sedmé kapitole, tato domýšlivá starost o lidi z jiných rasových skupin někde na druhém konci světa na úkor svých vlastních lidí, se projevovala už i u celé řady uznávaných anglických intelektuálů 19. století, především těch spjatých s **Exeter Hall** (palác v Londýně, ve kterém se konala shromáždění **Protiotrokářské společnosti** a který se stal **metonymem** pro **abolicionistické hnutí** – pozn. DP), kteří dávali na odiv slovy Charlese Dickense „okázalé sympatie k černochoům a... stejně okázalou lhostejnost ke svým krajanům“. 5] Ve svém na pokračování vydávaném románu *Ponurý dům* (1852-53) vtiskuje tyto charakteristiky postavě paní Jellybyové, jejíž „překrásné oči jako by zvláštním způsobem často hleděly někam do dále. Jako by... neviděly nic bližšího než Afriku.“ 6] Paní Jellybyová

zanedbávala všechny své blízké, včetně své dcery, její mysl totiž plně pohlcovala africká država (exkláva – pozn. DP) Borrioboola-Gha a idealistické plány na její rozvoj.

Podobně je také velmi dobře zdokumentováno, že masová nebělošská imigrace negativně působí zejména na tradiční bělošskou pracující třídu západních společností, zatímco movitější běloši se problémům vyvolanými či zhoršenými imigrací dokáží z velké části vyhnout stěhováním do „lepších“ čtvrtí (*white flight* – pozn. DP). Pracují navíc v pozicích, jež imigrace ovlivňuje méně, jakkoliv stále větší tlak na vydávání pracovních víz zaměstnancům v technologických oborech pomalu mění i toto. Současné západní liberálně smýšlející elity však na negativní důsledky imigrace na nižší vrstvy – ať už hovoříme o nižších reálných mzdách, 7] rozkladu soudržnosti společenství i nižší míry zapojení do něj, 8] zhoršení kvality státních škol (*public schools*, státem financované střední školy v USA – pozn. DP) v oblastech s početnou populací chudých, nevzdělaných imigrantů nebo dokonce *de facto* vynucenému stěhování bělochů z oblastí nejvíce zasažených nebělošskou imigrací – reagují lhostejností nebo je dokonce rozporují. V případě paní Jellybyové to znamenalo i zanedbávání vlastních dětí, což je chování typické i pro současné liberály, kteří se většinou vážněji nezamýšlejí nad dopadem masové nebělošské imigrace na dlouhodobé vyhlídky jejich dětí, které prožijí své životy jako příslušníci bílé menšiny ve většinově nebělošské společnosti.

Tyto idealistické projevy bychom proto měli chápat jako snahu zapadnout do morálního společenství, jak jej vymezují lidé v horních patrech společenské pyramidy západních společností. Protože však morální převahu pevně drží v rukou levice, vyjádření empatie s původním bělošským obyvatelstvem, zejména jeho nižšími vrstvami, takového člověka rychle ocechují coby morálního *páriu*. Ještě horší pak je aktivní boj za bělošské kolektivní zájmy – něco takového spolehlivě zabíjí vyhlídky na slušnou kariéru. Projevy bělošské identity a především souhlas s tím, že běloši mají skupinové zájmy, jsou režimními médii i akademiky kladeny na roveň těm nejhorším formám morální odpudivosti.

Pohnutky se v těchto případech samozřejmě zdaleka neomezují na soucit s trpícím „jiným“. I když tak příslušníci elit snad mohou pociťovat skutečnou empatii s trpícími lidmi v daleké cizině natolik silně, že jimi chtějí zaplavit Západ, posilují tímto způsobem také svůj status v morálně vymezené členské skupině. Často se mohou dokonce snažit navzájem morálně trumfovat, tedy překonávat v empatii ostatní příslušníky skupiny. Vědomě nebo podvědomě si uvědomují vážné dopady toho, když se nepodvolí normám svého morálního společenství – i ekonomické výhody přizpůsobení se.

Jak lze očekávat na základě výše uvedených rozdílů v empatii mezi pohlavími, ženy jsou náchylnější k patologickému altruismu než muži: až stereotypním příkladem je dlouhodobě týraná žena, která trpitelsky pokračuje v péči o násilnického manžela alkoholika. Lidé se sklony k patologickému altruismu vykazují velice silné reakce na výjevy trpících uprchlíků, imigrantů a dalších bělochů. A jak už jsem zmínil ohledně empatie, vědci objevili specifické oblasti mozku aktivované tehdy, když člověk pocítí sympatii k jiným lidem. Existuje dokonce genetická porucha, **Williamsův syndrom**, který se projevuje mj. přespřílišnou důvěřivostí a náklonností k cizím lidem.

Přesvědčení moralistických lidí se sklony k patologickému altruismu nemusí být vždy právě racionální:

To, co cítíte jako pozitivní morální volbu – „můj život dostane smysl, pokud budu pomáhat ostatním“ – bude silně ovlivněno mj. intenzitou nevědomého a mimovolného pocitového vjemu, který toto rozhodnutí označuje za „správné“. Tentýž pocit vám bude jako „správné“ označovat darování potravin hladovějícím somálským dětem, provádění všech možných i nemožných lékařských testů na očividně umírajícím pacientovi nebo odpálení bomby ve školním autobuse, plném izraelských školáků. Velice pomáhá naučit se nahlížet na tento pocit vědění podobně jako na další tělesné vjemy, nad nimiž nemáme přímou kontrolu. 9]

Jinými slovy vědomí „správnosti“ a vznešenosti vlastního konání fungují jako psychologické reflexy lidem natolik libé, že je často aktivně vyhledávají pro ně samotné a bez ohledu na fakta či dlouhodobé následky pro vlastní osobu.

Při rozhovoru s neústupným všeználkem, který se byt' jen na moment odmítá zabývat odlišnými názory, nabýváte takřka hmatatelný pocit, že pocit jistoty dokáže vytvářet mentální stavy podobné závislosti... Představte si následky pocitu jistoty, že jste našli konečnou odpověď... Vzdát se takto intenzivně pocítovaného přesvědčení by vyžadovalo oslabení nebo rozpojení silných spojení s nesmírně mocně působícím okruhem rozkoše a odměny. Představte si takovou změnu smýšlení jako akt s podobným fyziologickým účinkem jako třeba skoncovat s užíváním drog, alkoholu nebo cigaret. 10]

Pocity morální nadřazenosti přinášejí značné potěšení, a tak mohou tyto projevy povýšenosti vyvolat závislost. „Svatouškovství a pocity spravedlivého hněvu se pro některé lidi mohou stát natolik silné a neodolatelné, že je znovu a znovu aktivně vyhledávají. 11]

Rozkoš ze subjektivního pocitu jistoty, že máte pravdu a vaši protivníci se hluboce, ohavně mýlí nebo že váš způsob pomoci ostatním je natolik ryzí a správný, že veškerou kritiku lze odbýt pokrčením ramen spolu s veškerými protichůdnými důkazy. 12]

Tento typ svatouškovství je samozřejmě obzvlášť častý u lidí označovaných jako „bojovníci za sociální spravedlnost“ (**Social Justice Warrior**, SJW – pejorativní označení pro zastánce sociálního liberalismu, politické korektnosti, feminismu – ekvivalent českého „sluníčkáře“, pozn. DP). Ti okamžitě křičí „rasista“, „misogyn“ atp. při jakémkoliv domnělém narušení norem levicových morálních společenství. Díky levicové morální hegemonii požívají tito lidé

zhusta přednostní postavení v prostředí sociálních sítí nebo médiích hlavního proudu, kde okázale vystavují své morální rozhořčení, jež je slučitelné s nebo – ještě lépe – dále posouvá hranice vymezené kulturní levicí.

Další rozměr tohoto fenoménu bychom mohli nazvat soutěživým altruismem. Jelikož se projevy morální nadřazenosti typicky odehrávají v sociálním prostředí a směřují k upevnění nebo posílení postavení daného člověka ve skupině, může vznikat tendence posouvat se ke stále extrémnějším projevům „ctnostnosti“ – a to dokonce i mezi lidmi bez biologického sklonu k vyššímu postavení v systému N/L. Extrémní projevy morální povýšenosti jsou nejen návykové, ale také mohou pomoci postavení člověka ve společenské skupině – proto je také běžné „svatouškovské“ trumfování se mezi věřícími. Silně zbožní lidé se usilovně snaží být těmi nejctnostnějšími ve své místní kongregaci. Na levici pak vidíme fanatické vegany, kteří hledí skrz prsty na ty vegany, kteří jsou ochotní mluvit s masožravci nebo chodit do restaurací, které se podává maso – včetně členů vlastní rodiny. Tento mechanismus pravděpodobně funguje také uvnitř bojůvek „antifašistů“ – nepravidelných úderných sil, zaujímajících pozice Systému v otázkách rasy a imigrace – kde jsou ti z aktivistů, kteří neschvalují násilí nebo se jej alespoň nechťejí sami účastnit, upozadováni nebo tím přinejmenším trpí jejich status.

Vzniká tak proces, při kterém se oba póly politického diskurzu navzájem stále více vzdalují. Obecně známé výpady proti sochám konfедераčních hrdinů například rychle přerostly v útoky na sochy Thomase Jeffersona, George Washingtona nebo Kryštofa Kolumba. Sympatie liberálů k nějaké formě amnestie pro ilegální imigranty zase vygradovaly až do volání po zrušení Imigrační a celní služby Spojených států amerických (**Immigration and Customs Enforcement Agency, ICE**) z úst předních demokratů a návrh kalifornských demokratů poskytnout jim zdravotní péči, řidičské průkazy i volební právo. Pokusy kohokoliv sebevzdáleněji spojeného s konzervativními myšlenkami – o alternativní pravici vůbec nemluvě – veřejně promluvit na akademické půdě se z jakési trpěné kuriozity změnily v záminku pro násilné protesty, fyzické útoky na konzervativce i vandalismus.

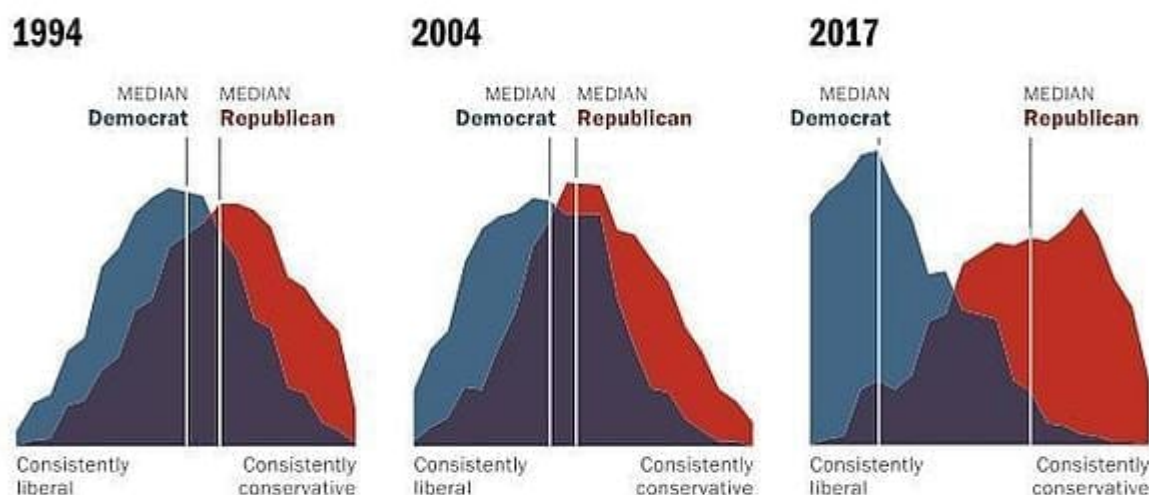
Toto soupeření v okázalých projevech ctnostnosti je dle mého soudu jednou z důležitých příčin rostoucí polarizace, jíž jsme v Americe i zbytku Západu ve věku sociálních sítí svědky. Níže přiložená tabulka ukazuje rostoucí polarizaci politických postojů Američanů v letech 1994-2017. Značným dílem stojí za prohlubováním propasti posun mediánu postoje demokratů doleva.

Na do jisté míry příbuzný fenomén však narážíme také v jistých zákoutích politické pravice, jako když se příslušníci skupin či subkultur vzájemně obviňují z nedostatečné militantnosti nebo ideologické čistoty. Toto soupeření v ostentativních projevech ctnosti na levé i pravé části spektra je navíc podpořeno sociální dynamikou věku sociálních médií a „digitální“ novinařiny. Jelikož však politické scénérii dneška kraluje levice, má toto „signalizování“ nejzávažnější dopady právě v jejích řadách. Lidem na pravici zase hrozí nebezpečí společenské ostrakizace, pokud při snaze posouvat hranice diskurzu vyjde najevo jejich identita („**doxxing**“ /zveřejnění identity – pozn. DP/). Moderátoři pořadů v mainstreamových médiích zase mohou čelit tlaku na sponzory a tím pádem i hrozbě svému živobytí: populární

moderátor stanice Fox News Tucker Carlson přišel o devět větších sponzorů, především kvůli svým výrokům v otázkách imigrace. Lidé mohou přijít o práci třeba jen kvůli telefonátu zástupce organizace typu Southern Poverty Law Center zaměstnavateli. Proto také nejspíš v posledních desetiletích radikalismus levice narůstá, zatímco mnozí aktivisté na politické pravici se nechávají zlákat k marné snaze uchlácholit své kritiky z opačné strany barikády vyhověním jejich požadavkům.

Democrats and Republicans more ideologically divided than in the past

Distribution of Democrats and Republicans on a 10-item scale of political values

Notes: Ideological consistency based on a scale of 10 political values questions (see methodology). The blue area in this chart represents the ideological distribution of Democrats and Democratic-leaning independents; the red area of Republicans and Republican-leaning independents. The overlap of these two distributions is shaded purple.

Source: Survey conducted June 8-18, 2017.

PEW RESEARCH CENTER

(Zdroj: **The Partisan Divide on Political Values Grows Even Wider**. Pew Research Center 5. října 2017. Pro porovnání období 2014-2017 viz předchozí studie **Democrats and Republicans More Ideologically Divided**. Pew Research Center 26. ledna 2016)

Kulturní nadvláda levice zajišťuje, že jisté pozice jsou tabu pro všechny snad jen s výjimkou těch nejmělejších. Proto se i zpravodajské weby jako *Breitbart* a *The Daily Caller*, přestože se svou orientací jednoznačně vymezují napravo od hlavního mediálního proudu, vyhýbají otevřené obhajobě bělošských zájmů a naší identity jako pověstný čert kříží. Na levíci podobná omezení v takové míře nevidíme, proto se postupem času posouvá stále více k extremismu. V době vzniku této knihy proto ještě nedávno v Demokratické straně v podstatě okrajové postoje v otázkách imigrace (sociální dávky pro ilegální imigranty, zrušení ICE) nebo potratů (jejich legalizace až do termínu porodu – nebo i po něm) otevřeně

zaznívají už i z úst význačných a zcela mainstreamových demokratických politiků.

Neměli bychom ale opomenout ani význam rasové polarizace. Bílí Američané se politicky posouvají směrem k Republikánské straně tempem asi 1,5 % za čtyři roky. 13] Obecněji se jedná o projevy implicitního bělošství s tím, jak nebělošské skupiny proměňují Demokratickou stranu ve stále větší míře ve svou koalici. Zdá se tak velice pravděpodobné, že spolu se stále výraznější polarizací bude docházet také k prohlubování těchto trendů.

Poznámky

1] Kevin MacDonald, "Personality, Development, and Evolution," in Robert Burgess and Kevin MacDonald (Eds.), *Evolutionary Perspectives on Human Development*, 2. vydání (Thousand Oaks, CA: Sage, 2005): s. 207–242; MacDonald, "Cutting Nature at Its Joints."

2] Barbara Oakley, Ariel Knafo, Michael McGrath, "Pathological Altruism—An Introduction," in Barbara Oakley, Ariel Knafo, Guruprasad Madhavan a David Sloan Wilson (Eds.), *Pathological Altruism* (New York: Oxford University Press, 2012): s. 3–9, 3.

3] *Ibid.*, s. 5.

4] David Goodhart, "Why We on the Left Made an Epic Mistake on Immigration," *Daily Mail* 22. března 2013.

5] Arthur A. Adrian, "Dickens on American Slavery: A Carlylean Slant," *PMLA: Journal of the Modern Languages Association of America* roč. 67, č. 4 (červen 1952): s. 315–29.

6] Charles Dickens, *Bleak House*, Vol. 3 (London: Bradbury & Evans, 1853), s. 26.

7] George J. Borjas, "The Analytics of the Wage Effect of Immigration," Working Paper 14796 (březen 2009), National Bureau of Economic Research.

8] Robert D. Putnam, "*E Pluribus Unum*: Diversity and Community in the Twenty-first Century," *Scandinavian Political Studies* 3 (2007); Salter, "The Biosocial Study of Ethnicity"; viz také Frank Kemp Salter, "Germany's Jeopardy," YouTube (5. ledna 2016).

9] Robert A. Burton, "Pathological Certitude," in Oakley et al., *Pathological Altruism*, s. 131–37.

10] *Ibid.*, s. 136.

11] David Brin, "Self-addiction and Self-righteousness," in Oakley et al. (eds.), *Pathological Altruism*, s. 77–84.

12] *Ibid.*

13] Sean Trende, "Does GOP Have to Pass Immigration Reform?," *Real Clear Politics* (25. června 2013).

Ukázka z knihy Kevina Macdonalda *The Role of Empathy in Moral Communities: Altruism—and Pathological Altruism* vyšla na stránkách *The Occidental Observer* 18. března 2019.